

การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือวัดความแตกต่างในบทบาท (role differential scale) โดยยึดหลักของ แฮรี ซี เทรนดิส (Harry C. Triandis) ดังนี้คือ

1. ทำการสำรวจโดยออกแบบวัดแบบปลายเปิด (open ended) เพื่อสำรวจความคาดหวังในบทบาทของครู (teachers' role expectation) และความคาดหวังในบทบาทของนิสิต (Students' role expectation) หรือนัยหนึ่งเพื่อหาขอบข่ายพฤติกรรมประจำบทบาทและความคาดหวังในบทบาท (Universe of role behavior and role expectation) ในค่านอุดมคติ (ideal level)

2. แบบวัดดังกล่าวแบ่งออกเป็น 3 ส่วน สองส่วนแรกเพื่อสำรวจความคาดหวังในบทบาทของครู และบทบาทของนิสิต ส่วนที่สามเป็นการสำรวจปัญหาความวิตกกังวลทางการศึกษา ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากนิสิตชั้นประกาศนียบัตรชั้นสูงและปริญญาโท ทั้งปีที่ 1 และปีที่ 2 ทุกแผนกวิชาภายในคณะครุศาสตร์ จำนวน 300 ชุด แต่ละชุดขอให้นิสิตบอกชื่อ สกุล แขนก และเวลาเรียนได้เต็มเวลาหรือบางเวลาด้วย แบบวัดได้กลับคืนภายในระยะเวลา 4 อาทิตย์ จำนวน 120 ชุด

3. สัมภาษณ์เฉพาะนิสิตที่เรียนบางเวลา เป็นชาย 10 คน และหญิง 10 คน เพื่อให้ทราบถึงปัญหารายละเอียดซึ่งไม่สามารถได้จากการออกแบบวัดเพื่อนำมาเสริมให้สเกลครอบคลุมบทบาทที่จะเกิดความขัดแย้ง ซึ่งจะช่วยในการวิเคราะห์เนื้อหา

4. หาข้อมูลจากแหล่งอื่นมาเพิ่มเติมโดยศึกษาจากวิทยานิพนธ์ วารสาร จุลสารต่าง ๆ เพื่อให้เนื้อหาสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. ตรวจสอบแบบวัดที่ได้คืนมาทั้งหมด สองส่วนแรกผู้วิจัยตรวจสอบความดีของความคาดหวังในบทบาทของครูและนิสิต ส่วนที่สามเป็นปัญหาความวิตกกังวลทางการเรียนที่นิสิตประสบอยู่ ผลมีดังนี้คือ

ความประพฤติของอาจารย์-ครู ควร ปฏิบัติดังนี้

1. เป็นนักอ่านที่ดี, อ่านหนังสือมาก, มีความรู้หลายสาขา 110 ข้อ
2. ตรงต่อเวลา 103 ข้อ
3. รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน, เข้าใจนักเรียน, ยินดีตอบข้อซักถาม
อะลุ้มอล่วย เป็นกันเองกับลูกศิษย์ 100 ข้อ
4. แต่งกายสวยงาม สุภาพ ทันทสมัย เหมาะสมกับวัย ถูกต้องตามกาลเทศะ 37 ข้อ
5. ยุติธรรม ไม่ลำเอียง มีใจเป็นธรรม มีความเป็นกลาง 35 ข้อ
6. ค้นคว้าความรู้อยู่เสมอ รักการอ่าน กระตือรือร้น แสวงหาความรู้ทาง
ด้านวิชาการเสมอ 33 ข้อ
7. เอาใจใส่ในการสอนให้เด็กเข้าใจในเนื้อหาวิชา และมีจุดมุ่งหมายใน
การสอนอย่างแท้จริง 32 ข้อ
8. อารมณ์คงที่, มั่นคง, ใจคอหนักแน่น 32 ข้อ
9. เตรียมการสอนอย่างละเอียด มีอุปกรณ์การสอนถ้าจำเป็น 31 ข้อ
10. เอาใจใส่ลูกศิษย์ด้านความประพฤติ การเรียน และส่วนตัว 30 ข้อ
11. มีอารมณ์ดี, ยิ้มแย้มแจ่มใส สุขุม ไม่โกรธง่าย ถือพรหมวิหาร 4 25 ข้อ
12. มีความเชื่อมั่นในตัวเอง กล้าแสดงความคิดเห็นทั้งคำพูด ข้อเขียน
บทความ 25 ข้อ
13. มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน การสอน 23 ข้อ
14. ทำงานร่วมมือกับผู้อื่น หมุ่คณะ 22 ข้อ
15. มีแผนการสอนที่ดี 22 ข้อ
16. ให้โอกาสนักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการสอน เสริมสร้างให้นักเรียน
แสดงความคิดเห็น 19 ข้อ
17. ทุ่มเทเวลาให้กับการศึกษา 18 ข้อ
18. ปฏิบัติตนให้เรียบร้อย มีมารยาทดี สุภาพ 18 ข้อ
19. ปฏิบัติตนให้เรียบร้อย คำนการเชื่อฟังผู้บังคับบัญชาและกฎต่าง ๆ 18 ข้อ
20. พุดจาสุภาพ 18 ข้อ

21. มีความรู้ในเนื้อหาวิชาอย่างแท้จริง รู้จักเปลี่ยนเนื้อหาให้ทันสมัย	17	ขอ
22. ประพฤติตนเป็นตัวอย่างที่ดีของเด็กในแง่จริยธรรม ศีลธรรม	17	ขอ
23. มีวิธีการถ่ายทอดได้ดี สามารถอธิบายให้เด็กเข้าใจ พุทธิชัดเจน	16	ขอ
24. ยอมรับความบกพร่องของตนเอง ยอมรับผิดเมื่อทำผิด	15	ขอ
25. สนใจปัญหาต่าง ๆ สนใจข่าวต่าง ๆ	15	ขอ
26. ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้มาขอความช่วยเหลือ	12	ขอ
27. ทำงานอย่างมีระเบียบ ไม่ปล่อยให้งานค้างค้ำ	13	ขอ
28. วางตัวให้เหมาะสม	11	ขอ
29. มีส่วนร่วมในกิจกรรมนอกหลักสูตรนักเรียน จัดวิทยากรมาบรรยาย	11	ขอ
30. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สังคมพอควร	11	ขอ
31. เห็นใจครูด้วยกัน เข้ากับเพื่อนร่วมงานได้	10	ขอ
32. แนะนำสิ่งที่ดีงามให้แก่ลูกศิษย์ได้	10	ขอ
33. มีเวลาสำหรับนักเรียน	10	ขอ
34. ให้เกียรติผู้เรียน	9	ขอ
35. ปรับปรุงตัวเองให้มีคุณสมบัติตามหน้าที่ครู	9	ขอ
36. ให้กำลังใจนักเรียน	9	ขอ
37. มีเวลาสำหรับนักเรียน	9	ขอ
38. มีความเป็นประชาธิปไตย	9	ขอ
39. มีเหตุผล	9	ขอ
40. ทำงานด้วยความซื่อสัตย์	7	ขอ
41. รักอาชีพครู	7	ขอ
42. สนใจในเรื่องการบ้าน การเมือง และสังคม	7	ขอ
43. วัตถุประสงค์การสอนด้วยความยุติธรรม	7	ขอ
44. ปรับปรุงการสอนหยุดตลอดเวลา	6	ขอ
45. เสียสละเพื่อส่วนรวม	6	ขอ
46. ไม่ควรหยุดสอนถ้าไม่จำเป็น	6	ขอ

47. จัดเอกสารประกอบคำบรรยายเป็นภาษาไทย รู้จักคักข้อความที่สำคัญ
ในการสอนให้แก่เด็ก 6 ขอ
48. สนใจปัญหาของเด็กทุกคน 6 ขอ
49. ตักสินใจไ้รวดเร็ว แก้ไขสถานการณ์ได้ ไม่ลังเล 6 ขอ
50. พูดจริง ทำจริง 6 ขอ
51. เป็นนักประสานงานที่ดี 6 ขอ
52. รักการสอน 5 ขอ
53. กระฉับกระเฉง ชยันขันแข็ง อุทิศตัวเองให้แก่หน้าที่การงาน 5 ขอ
54. เข้ากับคนได้ทุกชั้น 5 ขอ
55. มีมานะพยายามอย่างเอาจริงเอาจัง 5 ขอ
56. สอนให้ตรงกับวิชาที่ตนจบมาโดยเฉพาะ 4 ขอ
57. มีบุคลิกภาพที่ดี 4 ขอ
58. เก็บความลับได้ดี 4 ขอ
59. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 4 ขอ
60. เข้ากับคนได้ง่าย ไม่แสดงว่าตนดีกว่าผู้อื่น 4 ขอ
61. ตรวจงานอย่างละเอียด 4 ขอ
62. ยึดมั่นในอุดมคติ และค่านิยมที่ถึงงาม 4 ขอ
63. สอนให้ทันหลักสูตร 4 ขอ
64. ปรับตัวได้ดี ทางด้านอาชีพและส่วนตัว 3 ขอ
65. เข้าห้องสมุดบ่อย ๆ 3 ขอ
66. อุทิศตัวเองให้แก่ราชการ 3 ขอ
67. ไม่เล่นการพนัน 3 ขอ
68. ไม่นินทาผู้อื่น 3 ขอ
69. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 3 ขอ
70. เข้าใจความต้องการของลูกศิษย์และพยายามทำตามความต้องการ 3 ขอ
71. สามารถยกตัวอย่างในการสอนได้ 3 ขอ

72. ควรสอนเต็มเวลา	3	ขอ
73. รักสถาบันและหวังดีอย่างจริงใจ	3	ขอ
74. มีความเฉลียวฉลาดรู้ทันคน	3	ขอ
75. มีวินัย	3	ขอ
76. ประหยัดกระจาย	3	ขอ
77. ทำงานวิจัยอย่างน้อยปีละเรื่อง	3	ขอ
78. รอบคอบ	2	ขอ
79. วัดผลการสอนของตนอยู่เสมอ	2	ขอ
80. มองโลกในแง่ดี	2	ขอ
81. จัดการเรียนนอกสถานศึกษาในบางหัวข้อ	2	ขอ
82. ผอนคลายพิธีกรรมบางอย่างผิด ๆ	2	ขอ
83. ไม่เสพยา คัมสุราจนคิดเป็นนิสัย	2	ขอ
84. รักครอบครัว	2	ขอ
85. พุดจาซัดถ้อยซัดคำ	2	ขอ
86. สอนให้ทันหลักสูตร	2	ขอ
87. ให้ความร่วมมือกับครูปกครอง	2	ขอ
88. หองเรียนควรดูความสะดวกเรียบร้อย	2	ขอ
89. โต๊ะทำงานควรสะดวกเรียบร้อย	2	ขอ
90. เป็นครูทั้งนอกและในเวลาราชการ	1	ขอ
91. เห็นแก่หน้าที่มากกว่าเงินทอง	1	ขอ

ความประพฤติของนิสิต ควร ปฏิบัติดังนี้

1. ศึกษาเล่าเรียนสม่ำเสมอ ตั้งใจเรียน	45	ขอ
2. มีความคิดริเริ่ม เป็นตัวของตัวเอง มั่นใจในตัวเอง เรียนแล้วคัก	45	ขอ
3. ควรมาเรียนให้ทันเวลา	45	ขอ
4. เคารพอาจารย์ทุกคน แสดงความเคารพทั้งต่อหน้าและลับหลัง	45	ขอ
5. ช่วยเหลือเพื่อนฝูง ทางด้านการเรียน เช่น อธิบายบางวิชา ให้สมุด จดงานยืม	40	ขอ
6. สนใจต่อการอภิปราย การสัมมนา ร่วมกิจกรรมในห้องเรียนและนอกหลักสูตร	35	ขอ
7. แต่งกายสุภาพ สะอาด เรียบร้อย	33	ขอ
8. ขยัน ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม	30	ขอ
9. ส่งงานให้ทันเวลา	28	ขอ
10. ปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ	27	ขอ
11. อ่านหนังสือมาก ๆ รู้จักใช้ห้องสมุด	25	ขอ
12. ทำงานตามอาจารย์สั่ง ทำการบ้านสม่ำเสมอ	23	ขอ
13. หาความรู้จากแหล่งวิชาภายนอกห้องเรียน พยายามใช้ความสามารถของ ตนเอง	19	ขอ
14. มีความรับผิดชอบต่องาน การเรียน ต่อสังคมและประเทศชาติ	19	ขอ
15. ตรงเวลา	19	ขอ
16. ไม่ทำงานอื่นขณะอาจารย์สอน	18	ขอ
17. พูดยาสุภาพ เหมาะสม ยิ้มแย้มแจ่มใส	17	ขอ
18. สอบควยความสามารถของตนเอง	15	ขอ
19. รู้จักรักษาคณะประโยชน์ส่วนรวม	15	ขอ
20. ทำตัวให้อยู่ในแบบฉบับของนักศึกษา	13	ขอ
21. สนับสนุนทำความรู้จักกับผู้เรียนให้มาก มีมนุษยสัมพันธ์กับทุกคน	13	ขอ
22. มีเหตุผล มีความคิดแบบวิทยาศาสตร์	13	ขอ
23. กล้าแสดงความคิดเห็นเป็นครั้งคราว	13	ขอ

24. ควรปรึกษาอาจารย์เมื่อมีปัญหา	13	ขอ
25. มีระเบียบ	12	ขอ
26. เคารพสิทธิมนุษยชน, สิทธิของผู้อื่น	12	ขอ
27. รู้จักมารยาท ขนบธรรมเนียมประเพณี	10	ขอ
28. มีใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารี	10	ขอ
29. เป็นนักฟังที่ดี ไม่คุยในห้องเรียน	10	ขอ
30. ไม่คูหมีนเพื่อนต่างสถาบัน	8	ขอ
31. รู้จักรักศักดิ์ศรี สถาบัน รู้จักชื่อเสียง	8	ขอ
32. ใช้ความรู้ที่เรียนมาให้เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ นำความรู้ไปใช้ใน การสอน	8	ขอ
33. มาให้ทันเวลาอาจารย์เข้าชั้น เข้าห้องเรียนก่อนอาจารย์เข้า	8	ขอ
34. ซักถามอาจารย์เมื่อมีปัญหา	7	ขอ
35. สนใจในกิจการบ้านเมือง เหตุการณ์ทั่ว ๆ ไป	7	ขอ
36. มีมานะพยายาม	6	ขอ
37. รู้จักแบ่งเวลาเรียน พักผ่อนและทำงานอื่น	6	ขอ
38. มีความรอบคอบ	5	ขอ
39. ทำงานเรียบร้อย	5	ขอ
40. ถ่อมตัว อ่อนน้อม ไม่ตีตัวเสมออาจารย์	5	ขอ
41. ให้ความช่วยเหลือผู้สอนเท่าที่จะทำได้	5	ขอ
42. ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	5	ขอ
43. ใช้จ่ายอย่างประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย	5	ขอ
44. จดงานให้ทันเมื่อขาดเรียน	5	ขอ
45. มีความสามัคคี	4	ขอ
46. ไม่เที่ยวกลางคืน	4	ขอ
47. รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	4	ขอ
48. พอใจกับคะแนนที่ตนได้	4	ขอ

49. รักษาวินัย	4	ขอ
50. มีความซื่อสัตย์	4	ขอ
51. วางตัวให้เหมาะสม	4	ขอ
52. มีความรู้กว้างขวาง	3	ขอ
53. มีอารมณ์มั่นคง	3	ขอ
54. หลีกเลี้ยงอบายมุข เช่น บุตรี สุรา	3	ขอ
55. มีสมุคโน้ตทุกวิชา	3	ขอ
56. รู้จักรักษาความสงบเรียบร้อยนอกห้องเรียนเมื่อมีผู้เรียนอยู่ในห้องเรียน	3	ขอ
57. รวมมือให้ความช่วยเหลือต่อสังคม	2	ขอ
58. เข้าใจในเนื้อหาที่เรียนไปเป็นอย่างดี	2	ขอ
59. มีอารมณ์ขัน	2	ขอ
60. มีการวางแผนในการทำงาน	2	ขอ
61. มีความอดทน	2	ขอ
62. ปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเสมอ	2	ขอ
63. รักความยุติธรรม	2	ขอ
64. กล้าเผชิญความจริง	2	ขอ
65. เขียนลายมืออ่านง่ายชัดเจน	2	ขอ
66. รู้จักแก้ปัญหา	2	ขอ
67. คัดสินใจรวดเร็ว	2	ขอ
68. เตรียมตัวให้พร้อมในเวลาสอบ	1	ขอ
69. ไม่เป็นผู้ตามเสมอไป	1	ขอ
70. อ่านหนังสือพิมพ์ทุกวัน	1	ขอ

6. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลที่ได้มาทั้ง 3 ส่วน ผู้วิจัยนำมาแยกประเภทข้อมูลของพฤติกรรมโดยเลือกบทบาทโดยเฉพาะ (Specific role) ของนิสิต-อาจารย์ ส่วนบทบาททั่วไป (Universal role) เช่น ควรอ่านหนังสือพิมพ์ทุกวัน ไม่ควรสูบบุหรี่ ห้ามสุราจนคิดเป็นนิสัย ผู้วิจัยคัดออกไป คุณลักษณะ

ที่คัดออกมามีดังนี้

ก. คุณลักษณะทางค่านิยม เช่น

1. ควรมีความยุติธรรม
2. ควรมีความอดทน
3. ควรมีความกตัญญู
4. ควรมีความซื่อสัตย์

ข. คุณลักษณะทางอารมณ์ เช่น

1. ควรมีอารมณ์คงที่
2. ควรมีอารมณ์ขัน
3. ควรมีอารมณ์มั่นคง

ค. คุณลักษณะทางบุคลิกสัมพันธ์ เช่น

1. ควรมีความรับผิดชอบต่อนตนเอง ต่องาน ต่อสังคมและประเทศชาติ
2. ควรวางตัวให้เหมาะสม
3. ควรสนใจในกิจการบ้านเมือง เหตุการณ์ทั่วไป

ง. คุณลักษณะทางบทบาทสัมพันธ์ เช่น

1. ควรปรึกษาอาจารย์เมื่อมีปัญหา
2. ควรส่งงานให้ทันเวลา
3. ควรเข้าสอนทุกครั้ง ตรงเวลาและตลอดชั่วโมง

ฉ. คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ เช่น

1. ควรมีลักษณะเป็นผู้นำ เป็นต้นว่าสามารถควบคุมบรรยากาศในชั้นเรียนได้
2. ควรมีความกตริเริ่ม
3. ควรมีความมั่นใจในตัวเอง
4. ควรมีการยอมรับตนเอง (self-acceptance) เป็นต้นว่ายอมรับ
ความบกพร่อง, ผ่อนคลายทิฐิรู้มานะที่ผิด ๆ

เมื่อคัดแยกข้อมูลทั้ง 2 ส่วนตามคุณลักษณะดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยนำมาสร้าง
ข้อความแทนพฤติกรรมตามที่รวบรวมแล้วแยกประเภทไว้ บทบาทอาจารย์ 15 ข้อ
บทบาทนิสิต 15 ข้อ เพื่อให้ นิสิตเรียนบางเวลาตามแบบวัด

7. ลักษณะของแบบวัดความแตกต่างในบทบาท ผู้วิจัยใช้หลักของ แฮรี ซี
เทรนดิส (Harry C. Triandis) ทั้งนี้คือ ด้านซ้ายมือของกระดาษแบบวัดเป็นลักษณะ
ของความประพฤติในค่านอกมคคิ และด้านขวามือเป็นความประพฤติที่ปฏิบัติจริง โดยผู้ตอบ
ต้องทำเครื่องหมายในช่องใดช่องหนึ่งของสเกลทั้ง 2 ด้าน ตัวอย่างเช่น

ความประพฤติที่ ควรจะ ไม่ควรปฏิบัติ   ความประพฤติที่ปฏิบัติอยู่จริง ๆ

1. ควรจะ +3+2+1, 0, -1-2-3   ไม่ควร   1. มักจะ +3+2+1, 0, -1-2-3   มักจะไม่
    เข้าเรียนสม่ำเสมอ   เข้าเรียนสม่ำเสมอ
เกณฑ์การให้คะแนน   ผู้วิจัยให้คะแนนบทบาททั้งสองด้านเท่ากันคือ

-3	หมายถึง	1
-2	หมายถึง	2
-1	หมายถึง	3
0 หรือไม่มีในสเกล	หมายถึง	4
+1	หมายถึง	5
+2	หมายถึง	6
+3	หมายถึง	7

ตัวเลขแต่ละตัวมีความหมายดังนี้

- 3 หมายความว่า สิ่งที่ไม่ตรงกับสภาพที่เป็นจริงมากที่สุดหรือผู้ตอบไม่เห็นด้วยมากที่สุด
- 2 หมายความว่า สิ่งที่ไม่ตรงกับสภาพที่เป็นจริงมากหรือผู้ตอบไม่เห็นด้วยมาก
- 1 หมายความว่า สิ่งที่ไม่ตรงกับสภาพที่เป็นจริงบ้างหรือผู้ตอบไม่เห็นด้วยบ้าง
- 0 หมายความว่า มีความเป็นกลาง ๆ เฉย ๆ หรือไม่แน่ใจในข้อความที่จะตอบ
- +1 หมายความว่า สิ่งที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงบ้างหรือผู้ตอบเห็นด้วยบ้าง
- +2 หมายความว่า สิ่งที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงมากหรือผู้ตอบเห็นด้วยมาก
- +3 หมายความว่า สิ่งที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุดหรือผู้ตอบเห็นด้วยมากที่สุด

ในการตรวจคะแนน จะให้คะแนนทั้งบทบาทด้านอุดมคติและบทบาทที่ปฏิบัติอยู่จริง โดยปกติแล้วความคาดหวังในบทบาทหรือระดับอุดมคติจะมีมากกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริง ความแตกต่างระหว่างอุดมคติกับสิ่งที่ปฏิบัติจริงนี้ คือความตึงเครียดซึ่งหาได้จากอุดมคติลบบทบาทที่ปฏิบัติจริง

คำนิยามปฏิบัติการ

ความเครียดของบทบาท

หมายความถึงความบกพร่องในแต่ละคุณลักษณะต่าง ๆ ของบทบาทโดยเฉพาะในที่นี้คือ บทบาทในฐานะเป็นอาจารย์และบทบาทในฐานะที่เป็นนิสิต บทบาทดังกล่าวนิสิตบางคนมีความคาดหวังในบทบาท หรือบทบาทในระดับอุดมคติมากขึ้นเพียงใด แต่ในทางปฏิบัติแล้วนิสิตคนเดียวกันสามารถทำได้แค่ไหน ความเครียดของบทบาทหรือความบกพร่องของบทบาทนี้หาได้จาก ไข้มบทบาทระดับอุดมคติลบด้วยบทบาทที่ปฏิบัติตามความเป็นจริง ความเครียดของบทบาทในแต่ละคนอาจเท่ากันหรือแตกต่างกัน ส่วนที่เท่ากันนั้นมีได้หมายความว่าบุคคลจะมีความคาดหวังในบทบาทกับการปฏิบัติจริงเหมือนกัน แต่ละคนมีความคาดหวังในบทบาทต่างกัน มีบทบาทปฏิบัติจริงต่างกัน แต่มีความเครียดของบทบาทเท่ากัน ซึ่งเป็นผลจากความแตกต่างเฉพาะตัวบุคคล ตัวอย่างเช่น นาย ก. ทำ

ความประพฤติกว	ไม่ควรปฏิบัติ	ความประพฤติกปฏิบัติจริง
ควรจะทำ 3, 2, 1, 0, -1, -2, -3	ไม่ควรจะทำ	มักจะ 3, 2, 1, 0, -1, -2, -3
เข้าเรียนตรงเวลา		เข้าเรียนตรงเวลา
เห็นได้ถึงความแตกต่างภายในบทบาทต่างกัน 1 ของ		

นาย ข. ทำในข้อความเดียวกัน

ความประพฤติกว	ไม่ควรปฏิบัติ	ความประพฤติกปฏิบัติจริง
ควรจะทำ 3, 2, 1, 0, -1, -2, -3	ไม่ควรจะทำ	มักจะ 3, 2, 1, 0, -1, -2, -3
เข้าเรียนตรงเวลา		เข้าเรียนตรงเวลา
เห็นได้ถึงความแตกต่างภายในบทบาทต่างกัน 1 ของ		

ผลคือ ความเครียดของบทบาทเท่ากัน แต่ไม่ได้หมายความว่าบทบาทด้านอุดมคติ
กับบทบาทปฏิบัติจริงเหมือนกัน

ความขัดแย้งในบทบาท

ค่านิยมปฏิบัติการ

ความขัดแย้งในบทบาท เป็นความขัดแย้งกันระหว่างบทบาทสองบทบาทซึ่ง
แต่ละบทบาทมีหน้าที่ความรับผิดชอบโดยเฉพาะ ความขัดแย้งในบทบาทเกิดขึ้นเมื่อบทบาท
ทั้งสองมีอยู่ในตัวคนเดียวและในช่วงเวลาเดียวกัน ความขัดแย้งในบทบาทในที่นี้ผู้วิจัย
หมายความว่า

1. นิสิตเรียนบางเวลา ที่สอนหนังสือและใช้เวลาหลังจากการสอนมาศึกษา
ต่อในคณะครุศาสตร์ หรือมาเรียนต่อในช่วงเวลาเช้า แล้วเดินทางไปสอนหนังสือใน -
โรงเรียนที่คนสังกัด หรือในวันหนึ่ง ๆ อาจต้องเดินทางระหว่างการมาเรียนและการไป
สอนหลายครั้ง

2. นิสิตเรียนบางเวลา มีหน้าที่รับผิดชอบในบทบาทเฉพาะของคน คือ
บทบาทในฐานะเป็นอาจารย์ซึ่งมีหน้าที่อื่น ๆ นอกเหนือจากการสอนหนังสือ เช่น เอาใจใส่
นักเรียน ให้การปรึกษาหารือใกล้ชิด มีความเป็นกันเองกับเด็ก การเตรียมการสอนอย่างดี
เป็นต้น แต่เวลาที่ทุ่มเทให้กับบทบาทอาจารย์น้อยลงเนื่องจากมีบทบาทของนิสิตที่มี
หน้าที่เฉพาะคือการเข้าชั้นเรียนสม่ำเสมอ มีงานด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากการเข้าฟัง เช่น
อ่านหนังสือค้นคว้าเพิ่มเติม การทำงานภาคนิพนธ์ การประชุมกลุ่ม เป็นต้น

3. จากเหตุผลข้อ 1 และ 2 เห็นได้ว่า หน้าที่ของบทบาททั้งสองมีความ
คาบเกี่ยวกันโดยเหตุที่อยู่ในช่วงเวลาเดียวกัน คือระหว่าง 08.00 น. ถึง 16.30 น.
ผู้วิจัยจึงถือว่านิสิตเรียนบางเวลาที่มีความขัดแย้งในบทบาทต้องเป็นบุคคลที่สอนหนังสือ
และมาเรียนหนังสือในช่วงเวลาดังกล่าว ดังนั้น นิสิตบางคนที่ยังเรียนหนังสือและใช้เวลา
สอนพิเศษในวันหยุดราชการหรือนอกเวลาราชการ หรือนิสิตที่สอนหนังสือและใช้เวลา
เรียนตอนนอกเวลาราชการ หรือในวันหยุดราชการไม่จัดอยู่ในประเภทผู้มีความขัดแย้งใน
บทบาท

ความขัดแย้งในบทบาทนี้ผู้วิจัยหาจากบทบาทใดบทบาทหนึ่งเป็นตัวตั้งแล้วลบบทบาทที่เหลืออีกบทบาทหนึ่ง โดยไม่คำนึงถึงผลลัพธ์เกี่ยวกับเครื่องหมายบวกหรือลบ ในที่นี้ผู้วิจัยใช้บทบาทของอาจารย์ลบบทบาทของนิสิต

8. ลักษณะของแบบทดสอบความวิตกกังวลทางการศึกษา

ผู้วิจัยสำรวจความวิตกกังวลทางการศึกษาเป็นแบบวัดแบบปลายเปิดที่ผู้ตอบสามารถตอบอย่างมีอิสระ โดยถามว่า ขณะที่มาเรียนตอนนี้มีความยุ่งยากหนักใจ ไม่สบายใจระหว่างบทบาทที่เป็นทั้งอาจารย์และนิสิตหรือไม่ ถ้ามี อะไรบ้าง เนื้อหาที่ได้รับจากแบบวัดรวมทั้งข้อมูลที่ได้ในรายละเอียดจากการสัมภาษณ์นิสิตเรียนบางเวลา 20 คน นำมาวิเคราะห์เพื่อสร้างแบบวัดเฉพาะด้านความวิตกกังวลทางการศึกษาจำนวน 40 ข้อ

(รายละเอียดดูภาคผนวก)

คำนิยามปฏิบัติการ

ความวิตกกังวลทางการศึกษา หมายความว่าถึงความรู้สึกชนิดหนึ่งที่เกิดขึ้นภายในตัวนิสิต ความรู้สึกเช่นนี้เกิดขึ้นมาจากสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ที่นิสิตจะได้รับและนิสิตคิดว่าคงจะได้รับผลประโยชน์ไม่คุ้มค่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากสาเหตุหลายประการซึ่งทำให้ผลประโยชน์โดยสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนไม่คุ้มค่าที่ควร ความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับตัวนิสิต เช่น ไม่ได้เกรดตามที่ตนต้องการ เวลาที่จะเตรียมตัวสอบไม่เพียงพอ เป็นต้น เหล่านี้คือความวิตกกังวลทางการศึกษา

ความวิตกกังวลทางการศึกษาอาจจะเกิดขึ้นในระยะเวลาต่าง ๆ กัน เช่น ระหว่างการเดินทาง ขณะอยู่ในโรงเรียนที่นิสิตสอนอยู่ หรือภายในห้องเรียน โดยเฉพาะระยะเวลาที่ใกล้สอบ ตลอดจนภายหลังจากการสอบ

พฤติกรรมของนิสิตที่จะแสดงออกถึงความวิตกกังวลทางการศึกษาตามความหมายดังกล่าวนี้และจากข้อมูลส่วนที่ตามในการสำรวจ รวมทั้งข้อมูลรายละเอียดที่ได้จากการสัมภาษณ์นำมาสร้างแบบทดสอบ มีดังนี้

1. มีความรู้สึกไม่สบายใจเพิ่มขึ้นเมื่อใกล้ ๆ วันสอบ
2. ในระหว่างการดำเนินชีวิตประจำวันมักจะวิตกกังวลต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

กับการเรียน เช่น งานที่อาจารย์สั่งให้ทำ หนังสือในห้องสมุดมีไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับจำนวนผู้ใช้

3. จำเป็นต้องขาดเรียนในบางครั้งเนื่องจากหน้าที่บังคับให้ต้องรับผิดชอบปฏิบัติในฐานะที่ตนเป็นครู-อาจารย์ เช่น คุมสอนนักเรียน กิจกรรมพิเศษทางโรงเรียน

4. เห็นคเหนื่อยอ่อนเพลียจากการสอนหนังสือและการเดินทางระหว่างสถานที่ที่ตนสอนและสถานที่ที่ตนมาศึกษาต่อ

5. ผู้บังคับบัญชาตลอดจนผู้ร่วมงานบางคนไม่สนับสนุนในการมาศึกษาต่อ ทำให้หงุดหงิด ทอดถอยต่อการสอนและการเรียน

6. วิทกกังวลมากต่อการอ่านตำราภาษาต่างประเทศ

7. ไม่สบายใจร้อนรนและวิตกกังวลต่องานภาคนิพนธ์ และจำเป็นต้องพิมพ์ส่งอาจารย์

8. มีความวิตกกังวลว่าบทเรียนที่ยาก ๆ คนจะเรียนไม่สำเร็จ หรือวิตกว่าการเรียนหนังสือของคนจะได้ผลเท่า

ผู้สร้างแบบทดสอบให้เกณฑ์การให้คะแนนไว้ดังนี้ ข้อคำถามที่ถามในทางบวก หรือสนับสนุนสมมติฐานในการสร้างแบบทดสอบที่ว่า ผู้มีความวิตกกังวลสูงน่าจะมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำ ดังนั้นคะแนนจึงมีดังนี้

+ 3	ได้ 7
+ 2	ได้ 6
+ 1	ได้ 5
0 หรือไม่มีในสเกล	ได้ 4
- 1	ได้ 3
- 2	ได้ 2
- 3	ได้ 1

สำหรับข้อคำถามที่ถามในเชิงลบ หรือไม่สนับสนุนสมมติฐานในการสร้างแบบทดสอบ เกณฑ์การให้คะแนนจะเป็นไปในทางตรงกันข้าม

9. การลองทำการทดลอง

ผู้วิจัยทดลองแบบวัดซึ่งสร้างขึ้นทั้งหมดมีจำนวน 70 ข้อ เป็นแบบทดสอบความวิตกกังวลทางการศึกษา 40 ข้อ แบบวัดเกี่ยวกับบทบาทของนิสิต 15 ข้อ และบทบาทของอาจารย์ 15 ข้อ โดยให้นิสิตที่เรียนบางเวลาทำจำนวน 50 คน เพื่อดูความบกพร่องในแต่ละส่วนของแบบวัดชุดนี้ (รายละเอียดของแบบวัดอยู่ในรายงานภาคผนวก ค.)

ในการทำแบบวัดใด ๆ ก็ตาม จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ตอบต้องอ่านคำชี้แจงในการตอบคำถามเสียก่อน รายละเอียดของคำชี้แจงในการตอบ ผู้วิจัยได้แสดงไว้ในรายงาน - ภาคผนวก ค. คำชี้แจงเน้นจุดที่สำคัญดังนี้

1. คำตอบแต่ละข้อของแบบวัดจะไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด คำตอบแต่ละข้อต้องการคำตอบที่ตรงกับความรู้สึก ความคิดเห็นหรือสิ่งที่ผู้ตอบปฏิบัติอยู่

2. คำตอบของแต่ละคนจะถูกเก็บเป็นความลับ การกรอกชื่อแผนกวิชา และปีการศึกษาที่เข้ามาศึกษาถือเป็นเพียงเพื่อต้องการทราบสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนโดยส่วนรวมเท่านั้น

3. ขอให้ผู้ตอบลงมือตอบด้วยตนเอง อย่าให้ผู้อื่นตอบแทน อย่าปรึกษาผู้อื่นด้วย

4. ระวังการขีดคำตอบให้ตรงกับความจริงของตน

5. เน้นเฉพาะแบบวัดเกี่ยวกับบทบาทของนิสิต-อาจารย์ ผู้ตอบขีดคำตอบประเมินค่าของตัวผู้ตอบเท่านั้น หากไขประเมินค่าจากคณาจารย์ที่ตนมาเรียนต่อ หรือจากการมอบบทบาทของนิสิตโดยทั่วไป

ผู้วิจัยส่งแบบวัดกับนิสิตเรียนบางเวลาด้วยตนเอง พร้อมทั้งอธิบายและเน้นจุดที่สำคัญดังกล่าวด้วยวาจาอีกครั้งหนึ่ง แบบวัดจะทยอยกลับคืนมาภายในเวลา 1 เดือน

10. การพิจารณาความจริงใจของผู้ตอบ

เนื่องจากจุดอ่อนของแบบทดสอบความวิตกกังวลอยู่ที่ผู้ตอบไม่ได้ให้ความร่วมมือหรือไม่ให้ความจริงใจในการตอบ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้ใส่ข้อความคำถามที่ถามอย่างเดียวกัน แต่ถามในทิศทางตรงข้ามในแบบทดสอบด้วย ข้อคำถามนี้ประเภทนี้เมื่อนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้จะได้คะแนนเท่ากันหรือห่างกันไม่เกิน 1 คะแนน จึงจะนับว่าผู้ตอบได้ตอบข้อ - คำถามตามสถานที่ที่เป็นจริงและให้ความร่วมมือในการตอบแบบวัดเป็นอย่างดี เช่น

ท่านคงมีความรู้สึกว่าจะเรียนไม่จบตามเวลาที่คาดไว้

	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3
เกณฑ์ให้คะแนน							
ปกติคือ	-3						= 1
	-2						= 2
	-1						= 3
	0	หรือไม่มีในสเกล					= 4
	1						= 5
	2						= 6
	3						= 7

ท่านมั่นใจว่าจะต้องสำเร็จการศึกษาทันเวลาที่คาดไว้แน่นอน

	-3	-2	-1	0	1	2	3
เกณฑ์ให้คะแนน							
	-3						= 7
	-2						= 6
	-1						= 5
	0	หรือไม่มีในสเกล					= 4
	1						= 3
	2						= 2
	3						= 1

11. การแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถาม

เนื่องจากแบบสอบถามทุกชุด ผู้วิจัยขอรับคืนจากตัวนักศึกษาเรียนบางวิชาที่ทำ
ทุกคน สำหรับแบบทดสอบความวิตกกังวลทางการศึกษาไม่มีปัญหาใด ๆ แต่แบบสอบถามอีก
2 ชุด เป็นแบบสอบถามที่บางข้อมีข้อความหลายข้อความอยู่ในคำถามเดียวกันทำให้ผู้ตอบ
ลำบากใจที่จะขีดคำตอบลงในช่องเลขหมายใดเลขหมายหนึ่ง ตัวอย่าง เช่น

เข้าสอนทุกครั้งและตรงเวลา

เข้าห้องสมุด, อ่านหนังสือ, ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองและใช้ความสามารถ
ของตนเองอย่างเต็มที่ รวมทั้งรู้จักใช้เวลาว่างในการเรียนและการพักผ่อน

ปัญหาคือ นิสิตเรียนบางเวลา อาจปฏิบัติเพียงข้อความใดข้อความหนึ่งอย่าง
สมบูรณ์ แต่บกพร่องในอีกข้อความหนึ่ง ผู้วิจัยจึงแก้ไขในแต่ละข้อกระทั่งมีความหมาย
เพียงอันเดียวอย่างชัดเจน เป็น ครู ควรเข้าสอนตรงเวลา, ครูควรเข้าสอนทุกครั้ง
เป็นต้น

อีกประการหนึ่งคำตอบที่ได้กลับคืนมา 45 ใน 50 ชุด ที่ตอบแบบสอบถาม สันนิ-
ษานข้อความด้าน ควร ปฏิบัติและด้าน มักจะ ในทางปฏิบัติ ผู้วิจัยได้แก้ไขเพื่อให้
คำตอบออกมาในรูปของ ควร, ไม่ควร, และ มักจะ, มักจะไม่, เท่า ๆ กัน โดยเปลี่ยน
ข้อความในทางตรงกันข้าม เช่น

นิสิต ควร "ตั้งใจเรียน" เป็น "ทำงานอื่นเวลาอาจารย์สอน"

อาจารย์ ควร "ยุติธรรมในการสอน" เป็น "วัดผลการสอบจากความคุ้นเคย
สนิทสนมกับผู้เรียน

แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทอาจารย์เมื่อได้แก้ไขเพิ่มเติมแล้วมีทั้งหมด 30 ข้อ
ส่วนแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของนิสิตก็เพิ่มเป็น 30 ข้อ เช่นกัน แบบสอบถามใหม่
ทั้งชุดจึงมีทั้งหมด 100 ข้อ และส่งให้นิสิต เรียนบางเวลา ทำใหม่อีกครั้ง

12. การวิเคราะห์หาคคุณภาพของแบบสอบถาม เพื่อจะวิเคราะห์หาคคุณภาพ
ของแบบสอบถามที่สร้างขึ้นใหม่ ซึ่งหมายถึงการหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบ
สอบถาม การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ การหาค่าความเที่ยงตรง เมื่อได้
แบบสอบถามกลับคืนมาผู้วิจัยได้จัดกระทำกับข้อมูลเป็นขั้น ๆ ดังนี้

ก. ตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดมาแล้วทั้ง 3 ส่วน

ข. พิจารณาความถูกต้องของแต่ละคนให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามหรือไม่
โดยพิจารณาตามเกณฑ์ที่ได้มาแล้วเช่นกัน

ค. รวมคะแนนของผู้ตอบแต่ละคนในฉบับ และนำคะแนนในลักษณะนี้มาแจกแจง
ผลการกระจายเพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก

ง. ในการวิเคราะห์เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก ใช้วิธีแบ่งกลุ่มคนที่ตอบมาเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มคนที่ได้คะแนนสูง (25% ของจำนวนคนทั้งหมดที่ได้คะแนนสูง)

กลุ่มคนที่ได้คะแนนต่ำ (25% ของจำนวนคนทั้งหมดที่ได้คะแนนต่ำ)

กลุ่มคนที่ได้คะแนนกลาง ๆ (50% ของจำนวนคนทั้งหมดที่ได้คะแนนกลาง ๆ)

นำแบบทดสอบแต่ละฉบับของคนในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ มาแจกแจงความถี่ของคะแนน เป็นรายข้อคำถาม เพื่อหาค่าสถิติเบื้องต้นที่จำเป็นนำไปแทนค่าในสูตร การหาค่า t , ค่า t ที่ได้จากการทดสอบถ้ามีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับความเชื่อมั่น 95 % ถือว่าข้อคำถามนั้นมีค่าอำนาจจำแนกสูง สำหรับผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าอำนาจจำแนก ของแบบข้อคำถาม จะได้แสดงไว้ในบทที่ 4 ทั้งหมด